

Nâng cao hiệu quả tích hợp âm nhạc trong tổ chức hoạt động làm quen các biểu tượng toán cho trẻ 5-6 tuổi

Lương Thị Thu Hà*

*ThS. Trường Cao đẳng Sư phạm Thái Bình

Received: 4/12/2022; Accepted: 8/12/2022; Published: 15/12/2022

Abstract: Music is considered an effective tool used to integrate, intertwine and integrate into children's activities at preschool. The article discusses the situation of improving the effectiveness of music integration in organizing the familiarization of math symbols for children aged 5-6

Keywords: Integrating music, organizing activities to familiarize students with math symbols, children aged 5-6

1. Đặt vấn đề

Trẻ nhỏ sinh ra và lớn lên giữa thế giới của những sự vật và hiện tượng đa dạng. Ngay từ nhỏ, trẻ đã được tiếp xúc và làm quen với những nhóm vật có màu sắc, kích thước và số lượng phong phú, với các âm thanh, chuyển động xung quanh.

Âm nhạc là một HĐ nghệ thuật hết sức gần gũi với trẻ, được trẻ yêu thích, âm nhạc góp phần quan trọng vào phát triển đạo đức, trí tuệ, thể chất, thẩm mỹ cho trẻ em. Thông qua các HĐ âm nhạc (HĐAN), trẻ không chỉ phát triển nhạc cảm, phát triển các kỹ năng HĐAN mà còn mở rộng nhận thức thế giới xung quanh một cách nhẹ nhàng, thoải mái. Làm quen với các biểu tượng toán là một HĐH của trẻ ở trường MN, thuộc lĩnh vực phát triển nhận thức. Nội dung kiến thức khô khan, trừu tượng đối với trẻ, vì vậy khi tổ chức dạy trẻ làm quen với toán rất cần tích hợp các HĐ khác, đặc biệt là tích hợp âm nhạc. Để âm nhạc trở thành một phương thức hữu hiệu trợ giúp tích cực cho việc hình thành biểu tượng toán cho trẻ thì GV phải có kỹ năng sử dụng các bài hát, bản nhạc phù hợp với độ tuổi của trẻ, đạt được mục đích, yêu cầu kiến thức và phù hợp chủ đề.

Âm nhạc không chỉ đơn thuần đáp ứng nhu cầu vui chơi, giải trí mà còn thúc đẩy sự phát triển trí tuệ của trẻ. Ở trẻ mẫu giáo, các hình thức tư duy trực quan hành động, trực quan hình tượng và tư duy trừu tượng được biểu hiện trong bất kỳ HĐ nào, trong đó có âm nhạc. Tiếp xúc với âm nhạc, trẻ dần dần có khả năng tổng hợp cùng với tư duy logic. Nhiều công trình nghiên cứu đã chỉ ra rằng nếu đưa những phương tiện, các hình thức giáo dục hỗ trợ đặc biệt vào nội dung dạy học sẽ dẫn tới sự biến đổi tích cực tư duy toán học của trẻ. Tích hợp âm nhạc (THAN) trong tổ chức HĐ cho trẻ làm quen với toán là một

trong những hình thức tổ chức dạy học mang lại hiệu quả cao trong phát triển nhận thức cho trẻ.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Thực trạng THAN trong tổ chức HĐ cho trẻ 5-6 tuổi làm quen với biểu tượng toán

a. THAN trong HĐHLQ với toán có chủ đích

Đa số GV cho trẻ hát liên quan đến chủ đề nhằm ổn định tổ chức lớp, gây hứng thú cho trẻ khi bắt đầu vào một HĐ học (HĐH), cho trẻ hát khi cần chuyển tiếp nội dung học, cho trẻ hát trong khi chơi trò chơi hay dùng bản nhạc ghi âm sẵn để tính thời gian cho một HĐ chơi có tính chất thi đua hoặc làm nhạc nền cho trẻ HĐ với đồ vật. Thực tế chỉ có rất ít GVMN có kỹ năng THAN trong HĐH một cách khéo léo, logic, xuyên suốt các phần của một tiết học. Các bài hát GV sử dụng chủ yếu để ổn định tổ chức, trò chuyện theo chủ đề, vào bài mới. Rất ít GV lựa chọn âm nhạc với mục đích củng cố bài học, thậm chí bài hát dùng tích hợp không liên quan đến nội dung dạy bởi bài dạy rất đa dạng còn các bài hát trong chương trình thì nhiều nhưng rất ít bài có ca từ mang nội dung về các biểu tượng toán.

Trong chương trình GDMN, ở mỗi chủ đề đều có thể chọn được khoảng từ 15 đến 20 bài hát phù hợp để lồng ghép và tích hợp dạy trẻ. Một số GV không đầu tư tìm tòi, lựa chọn mà chỉ dùng một vài bài quen thuộc sử dụng cho tất cả các HĐ khác nhau dẫn đến trẻ cứ nghe và hát đi hát lại chúng một cách nhàm chán, cô và trẻ đều không hứng thú. Ví dụ: Trong chủ đề Trường MN, các bài hát: “Trường chúng cháu đây là trường MN”, “Ngày vui của bé”, “Bàn tay cô giáo” được sử dụng tích hợp trong gần hết các HĐ học. Các chủ đề khác cũng tương tự. Hầu hết các bài hát chỉ đáp ứng được mục đích phù hợp chủ đề, rất hiếm bài hát được sử dụng nhằm củng cố nội dung

kiến thức của các bài học.

Một vấn đề nữa là khả năng âm nhạc của nhiều GV còn hạn chế, không tự tin đưa âm nhạc vào HĐH, dụng cụ âm nhạc còn nghèo nàn, một số tiết dạy khó THAN. Muốn THAN hay thì GV không những phải nắm vững nội dung kiến thức cần hình thành cho trẻ trong mỗi HĐ mà còn phải biết kết hợp với các trò chơi âm nhạc. Các bài hát chỉ phát huy được hiệu quả trong tiết học khi GV hát hay, lời cuốn. Vì thế, GV cần tích cực học hỏi để khắc phục những nhược điểm của bản thân, tự học, tự rèn nâng cao khả năng âm nhạc của mình và linh hoạt sử dụng những bản nhạc, các bài hát tích hợp vào HĐH.

Để THAN vào các HĐHLQ với toán của trẻ có hiệu quả thì GV cần lựa chọn, tìm kiếm nhiều bản nhạc, bài hát trong và ngoài chương trình, phù hợp với từng chủ đề, từng bài học để trẻ tiếp xúc với âm nhạc trong các HĐ khác nhau không bị lặp lại, nhàm chán.

b. Tích hợp âm nhạc ngoài HĐH có chủ đích

Hình thức tổ chức dạy trẻ ngoài HĐH có chủ đích nhằm đa dạng hóa các hình thức cho trẻ mẫu giáo làm quen với toán trong trường MN, tạo điều kiện củng cố và khắc sâu những kiến thức, kỹ năng mà trẻ đã học được trên HĐH toán có chủ đích và vận dụng chúng trong cuộc sống hàng ngày của trẻ. Có thể tạo môi trường cho trẻ HĐ bằng cách lồng ghép trò chơi, bản nhạc, bài hát vào các HĐH ập gây hứng thú cho trẻ trong quá trình chơi qua đó hình thành và củng cố những kiến thức, kỹ năng về các biểu tượng toán, cũng có thể sử dụng các bài hát, bản nhạc để tính thời gian cho HĐ chơi, sử dụng các trò chơi học tập kết hợp âm nhạc. Khi tổ chức cho trẻ chơi ở HĐ góc hay chơi tự do, HĐ ngoài trời GV thường cho trẻ hát hoặc mở một bản nhạc để gây hứng thú cho trẻ khi chơi, dùng một bài hát hoặc một bản nhạc để tính thời gian cho trẻ chơi dưới hình thức thi đua. Tuy nhiên, chưa có nhiều GV sử dụng các trò chơi học tập kết hợp âm nhạc để củng cố kiến thức, kỹ năng về các biểu tượng toán bởi muốn tổ chức cho trẻ các HĐ này có THAN thì phải sáng tạo trong việc kết hợp kiến thức trẻ đã học cùng với âm nhạc để trẻ được thực sự “học mà chơi, chơi mà học”.

2.2. Biện pháp nâng cao hiệu quả THAN trong tổ chức HĐ làm quen với các biểu tượng toán cho trẻ 5 - 6 tuổi

Để nâng cao hiệu quả THAN trong HĐH có chủ đích dạy trẻ 5 - 6 tuổi làm quen với toán, GV cần:

- Tìm hiểu nội dung chương trình, tìm kiếm những bài hát ngắn, giai điệu đơn giản phù hợp chủ đề để tích hợp dạy trẻ hình thành các biểu tượng toán.

- Xây dựng hình thức tích hợp và chọn thời điểm phù hợp đưa âm nhạc đến với trẻ trong HĐH để âm nhạc thực sự trở thành phương tiện hỗ trợ đắc lực cho HĐ nhận thức của trẻ.

- Động viên, tạo điều kiện để trẻ thể hiện các bài hát, các động tác qua việc vận động theo nhạc. Điều này giúp trẻ mạnh dạn hơn và phát triển khả năng diễn đạt của mình.

Để việc lựa chọn các bài hát, bản nhạc, điệu múa tích hợp vào HĐH đạt hiệu quả cao, GV cần làm rõ:

- Nội dung kiến thức cần dạy trong giờ học là gì? Trọng tâm của HĐH là gì?

- HĐH đó cần bao nhiêu bài hát, bản nhạc, điệu múa? Đưa âm nhạc vào lúc nào? (*đầu giờ học, ôn kiến thức cũ, hình thành kiến thức mới hay luyện tập*) Sử dụng âm nhạc để làm gì? (*để gây hứng thú cho trẻ hay củng cố kiến thức*) Trẻ thể hiện dưới hình thức nào? (*nghe, hát hay vận động theo nhạc*)

- Nội dung bài hát có liên quan đến bài dạy không? Có phù hợp chủ đề không? Có củng cố được kiến thức gì trong HĐH không? Âm nhạc có phù hợp với tình huống trong HĐH không?

Ví dụ: Sử dụng âm nhạc vào đầu giờ học vừa để gây hứng thú vừa để định hướng bài học cho trẻ: Nếu là chủ đề về các con vật sống dưới nước có thể cho trẻ hát bài: “*Tôm, cua, cá thi tài*” (nhạc và lời Hoàng Thị Dinh), “*Đi câu cá*” (nhạc đồng dao), “*Mèo đi câu cá*” (sáng tác Phạm Tuyên); nếu là chủ đề về các con vật sống trong rừng có thể cho trẻ hát hoặc cho trẻ nghe các bài hát: “*Chú voi con ở bản Đôn*” (sáng tác Phạm Tuyên), “*Đó bạn*” (tác giả Hồng Ngọc); nếu là chủ đề về các con côn trùng và chim có thể đưa các bài: “*Ba con bướm*” (nhạc Sóng Trà, phỏng thơ tập đọc lớp 2), “*Bài hát của chuồn chuồn*” (nhạc và lời Hoàng Lương). Sau khi trẻ hát, cô cùng trẻ trò chuyện về chủ đề, định hướng về các biểu tượng toán. Cô giáo có thể hỏi trẻ: Các con vừa hát bài hát gì? Bài hát nhắc đến những con vật nào? Có mấy con vật xuất hiện trong bài hát? Các con hãy giả làm tiếng kêu của các con vật đó (gà gáy 4 tiếng, vịt kêu 5 tiếng) hay làm chú ếch ộp nhảy 6 bước hoặc nghe xem tiếng chim hót phát ra từ phía nào của các con...

Khi ôn kiến thức, kỹ năng đã học, hình thành kiến thức mới hay cho trẻ luyện tập, GV đưa âm nhạc tích hợp vào các HĐ giúp trẻ hào hứng, say mê hơn. Để

sử dụng âm nhạc vào thời điểm này GV phải hết sức khéo léo nếu không tiết học sẽ bị phá vỡ bởi khi trẻ được hát, vận động hoặc nghe hát sẽ dễ dàng bị lôi cuốn sang cảm xúc khác, khiến trẻ không chú ý vào bài học. Vì vậy, GV cần xác định rõ nội dung tiếp theo là gì để lựa chọn hình thức chuyển tiếp phù hợp. Để chuyển tiếp sang phần kiến thức khác một cách linh hoạt và thay đổi trạng thái, tâm thế của trẻ, GV có thể sử dụng một bài hát hay bản nhạc có liên quan đến nội dung tiếp ngay sau đó.

Ví dụ: để thay đổi trạng thái HĐ của trẻ, cô giáo cho trẻ vận động theo nhạc bài *Ồ sao bé không lắc* kết hợp cho trẻ thực hiện một số yêu cầu của cô như: lắc bên phải 3 cái, lắc bên trái 3 cái, nhảy bật 4 cái...

Trong quá trình trẻ chơi, cô giáo có thể mở bài hát có giai điệu vui tươi hoặc bản nhạc không lời có tiết tấu vui nhộn để tạo hứng thú cho trẻ.

Cuối HĐHLQ với toán, GV tổ chức trò chơi học tập với mục đích rèn luyện kiến thức, kỹ năng cho trẻ. Trẻ chơi trên nền một bài hát, một bản nhạc phù hợp chủ đề. Có thể sử dụng âm nhạc để tính thời gian cho một HĐ chơi có tính chất thi đua nhằm củng cố kiến thức cho trẻ. Nếu dùng âm nhạc trong tổ chức trò chơi học tập, cần sử dụng loại nhạc có tiết tấu sôi động để tạo động lực chơi ở trẻ.

THAN ngoài HĐH có chủ đích dạy trẻ 5 - 6 tuổi làm quen với toán có thể diễn ra trong thời gian trẻ chơi, khi tham quan, dạo chơi hay trong cuộc sống hàng ngày của trẻ. GV cần biết THAN vào các HĐ mở, có thể THAN vào các thời điểm khác nhau, tổ chức dạy ở các địa điểm và trong các tình huống khác nhau. Mỗi biểu tượng toán, mỗi kỹ năng được rèn luyện không chỉ để giúp trẻ biết đó là cái gì, làm như thế nào mà còn giúp trẻ biết ứng dụng vào cuộc sống thực. GV cần sáng tạo các hình thức tích hợp đa dạng như: cho trẻ vận động theo nhạc hoặc theo lời bài hát có định hướng về nội dung chính của HĐ hoặc tạo ra âm thanh hay động tác từ các dụng cụ âm nhạc, đồ dùng học tập giúp trẻ hào hứng với các HĐ và có cảm xúc nghệ thuật khi tiếp xúc với âm nhạc trong quá trình vui chơi.

Ở HĐ góc: trong góc chơi xây dựng, trẻ xây các công trình từ những hình, khối. GV trò chuyện với trẻ: con xây cái gì? Con xây ngôi nhà, công, hàng rào bằng những khối gì? Con lắp ghép cái ô tô, tàu hỏa... bằng những khối gì? Để ghép thành hình cái ô tô con đã xếp chồng các khối nào lên nhau? ...HĐ chơi lắp ghép được trẻ thực hiện trên nền bài hát *Cháu yêu cô*

chủ công nhân.

Khi trẻ HĐ ngoài trời: Chơi trò chơi giao thông “Ngã tư đường phố” để củng cố kiến thức về các phía của bản thân trẻ và của người khác như phía phải, phía trái, phía trước, phía sau đồng thời giáo dục trẻ về ý thức tham gia giao thông, GV mở đàn nhạc bài *Em đi qua ngã tư đường phố*.

Thể dục nhịp điệu: giúp trẻ phát triển thể lực đồng thời cảm nhận âm nhạc cùng với các cử động cơ bắp, đầu, tay, chân, toàn thân. Thể dục nhịp điệu cũng giúp trẻ thư giãn, phát triển khả năng định hướng trong không gian.

Nhảy, múa: Giúp trẻ phát triển tư duy hình tượng, định hướng không gian. Nhảy, múa cũng đóng vai trò quan trọng trong việc phát triển trí tưởng tượng vốn rất phong phú của trẻ.

3. Kết luận:

Âm nhạc giúp trẻ PTNN, nhận thức, tư duy, khả năng hòa nhập với cộng đồng, giúp trẻ tự tin và sống chan hòa hơn. Những nét văn hóa truyền thống, những hiện tượng của cuộc sống được phản ánh trong các tác phẩm âm nhạc đồng thời cũng là kho kiến thức không lồ làm phong phú thêm vốn hiểu biết của trẻ. Nhờ có âm nhạc mà các kiến thức trong HĐH tập dễ dàng được trẻ đón nhận.

Phần lớn các bài hát trong chương trình mới chỉ hỗ trợ GVMN tích hợp phù hợp chủ đề, rất ít bài hát có thể vừa tích hợp chủ đề, vừa tích hợp nội dung kiến thức của HĐHLQ với toán. Vì vậy, rất cần sáng tác thêm nhiều bài hát và lựa chọn những bài thơ, những bài đồng dao trong hoặc ngoài chương trình để phổ nhạc phù hợp từng nội dung bài học cụ thể, giúp GV có nhiều lựa chọn từ đó có thêm nhiều hình thức THAN hơn trong tổ chức các HĐHLQ với toán cho trẻ MN.

Tài liệu tham khảo

[1]. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2009), *Chương trình GDMN*, Nxb Giáo dục Việt Nam, Hà Nội

[2]. Lê Thu Hương (Chủ biên/2007), Lý Thu Hiền, Phạm Thị Hòa, Lê Thị Đức, *Tổ chức HĐAN cho trẻ MN theo hướng tích hợp*, NXB Giáo dục Việt Nam, Hà Nội.

[3]. Đỗ Thị Minh Liên (2013), *Lí luận và phương pháp hình thành biểu tượng toán học sơ đẳng cho trẻ MN*, NXB ĐHSP, Hà Nội.

[4]. Trung tâm nghiên cứu chiến lược và phát triển chương trình GDMN (2007), *Tuyển chọn trò chơi, bài hát, thơ ca, truyện câu đố theo chủ đề (trẻ 5 - 6 tuổi)*, NXB Giáo dục Việt Nam, Hà Nội.